

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 378.115

DOI 10.33251/2522-1477-2019-6-15-21

АПАЛАТ Ганна Павлівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри
англійської мови та методики її викладання,
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

МАКСИМОВА Ольга Павлівна,

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри мовних
та гуманітарних дисциплін № 2, Донецький
національний медичний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДИСЦИПЛІНОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті, враховуючи нагальну потребу у впровадженні сучасних технологій у навчально-виховний процес вітчизняних закладів освіти, визначено, що однією з необхідних її передумов є формування дисциплінованості тих, хто навчається. Детальний аналіз відповідних досліджень визначив характерні особливості зазначеної характеристики студента як об'єкта виховання і накреслив шляхи ефективного формування дисциплінованості.

Ключові слова: дисциплінованість; навчально-виховний процес; особистість; гуманізація виховання; вимоги; психолого-педагогічна корекція.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку педагогічної науки в Україні характеризується інтенсивним пошуком нових способів підвищення якості підготовки фахівців. Удосконалення організаційних форм навчального процесу вбачається у підвищенні самостійності студентів, формуванні міжособистісних відносин, посилення мотивації на навчання і, відповідно, покращення їх дисциплінованості. Випускник освітньої установи, що має тільки «деяку суму знань і умінь» вже не представляє для потенційного працедавця комерційного інтересу. Одними із складових професійних компетенцій є ключові компетенції, які підрозділяються на ціннісно-сміслові, загальнокультурні, учбово-пізнавальні, інформаційні, комунікативні, соціально-трудова і компетенції особового самовдосконалення. Ключові компетенції носять надпрофесійний і надпредметний характер і потрібні у будь-якій області діяльності. Ключові компетенції проявляються в комплексі дій. Випускник освітньої установи повинен: уміти вирішувати проблеми, самостійно займатися своїм навчанням, уміти займати позицію в дискусіях і виконувати свою власну думку, уміти співпрацювати і працювати в гурті, нести відповідальність, уміти організувати свою роботу, доводити гнучкість перед лицем швидких змін, уміти знаходити нові рішення. Самостійність і відповідальність як властивості особи є складовими дисциплінованого характеру. Дисциплінований характер можна формувати тільки тоді, коли у студентів є присутнім повне розуміння того, що таке дисципліна і для чого вона потрібна. У зв'язку з чим стає актуальним питання: «Як виховати дисциплінованих учнів, щоб дисциплінованість стала складовою частиною їх характеру, а не просто чисто зовнішньою звичкою до дотримання деяких правил».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Дисципліна (лат. discipline – навчання, виховання) – якісна характеристика порядку, організованості в тієї чи іншої спільноті, сфері життєдіяльності людей, що відображає відповідність їх поведінки, які склалися в суспільстві, нормам права, моралі або статутним вимогам будь-якої організації» [9, с. 274-275]. В широкому розумінні дисципліна – це «певний порядок поведінки людей, що відповідає нормам моралі та права, які склалися в суспільстві, а також вимогам тієї чи іншої організації» [14]. А. А. Гусейнов і І. С. Коно підкреслюють, що «дисципліна – це певний порядок поведінки людей, що забезпечує узгодженість дій усередині колективу, обов'язкове засвоєння і виконання людьми встановлених правил, а також способи, за допомогою яких здійснюється цей порядок. Як засіб громадського контролю над повсякденною поведінкою людей, дисципліна відображає пануючі в даному суспільстві соціальні відносини і служить для їх підтримки» [13].

В історичній ретроспективі проблеми дисципліни розглядалися в цілому як «збірка правил поведінки», «покіра владі», «беззаперечна покіра владі», «беззаперечна покіра наказам», «гарний порядок» [6].

По спрямованості особистісної мотивації розрізняють дисципліну внутрішню і зовнішню. Внутрішня дисципліна (самодисципліна) спонукається потребами самого суб'єкта. Її регуляторами виступають інтерес, спільна мета, переконання, гуманістична громадянська свідомість, почуття обов'язку, провини, сорому і т.п. На відміну від внутрішньої – зовнішня дисципліна діє до тих пір, поки існують стимули, що схвалюють той чи інший вид поведінки (матеріальний зиск, кар'єра, слава, винагорода) і гальмують несхвальну поведінку (санкції, які зачіплюють права особистості і викликають моральні та фізичні страждання).

Водночас, поняття «дисциплінованість» як педагогічного явища уявляється і як важлива особистісна якість, суттєва риса, характеристика особистості і вважається синонімом дисципліни та практично не розрізняється від неї за змістом. Так, на думку Р. А. Рогожнікової, дисциплінованість, може бути уявлена і в суб'єктивному психологічному змісті – як своєрідний стан свідомості, почуттів і поведінки [11]. Основною задачею системи освіти повинно бути формування і виховання дисциплінованості як якості особистості, що сприяє свідомому і добровільному прийняттю норм. Таким чином, центральна тенденція еволюції дисциплінованості проявляється у виникненні внутрішнього механізму контролю. Виходить, і особистість в своєму розвитку повинна пройти шлях від простого виконавця до активного суб'єкта. Суттєвою характеристикою поняття «дисциплінованість» є його гуманістична спрямованість. Дисциплінованість можна визначати як процес руху від необхідної поведінки до вільної, як рух від зовнішньої організації до перетворення її у внутрішній стимул.

Метою статті є визначення особливостей формування дисциплінованості студентів закладів вищої освіти (ЗВО) задля врахування відповідного досвіду у навчально-виховному процесі (НВП).

Виклад основного матеріалу. Формування дисциплінованості передбачає орієнтовану і цілеспрямовану систему засобів по створенню умов для успішної адаптації та інтеграції людини в соціумі, для її саморозкриття, самовираження, самовиховання. Відповідно, формування дисциплінованості особистості можна уявити як процес вироблення внутрішніх механізмів саморегуляції, які дозволяють вибірково відноситись до зовнішніх впливів, керувати своїми діями і вчинками, формувати активну моральну позицію. Розглядаючи дисциплінованість як якість особистості, роблять висновки про дисципліну в цілому.

В різні історичні періоди формувалися принципово різні підходи до дисципліни і засобам її встановлення. Скажімо, у Київській Русі *слухняність* проголошувалася важливою християнською чеснотою і тісно пов'язувалася з моральним виглядом людини. На той час освіта дуже високо цінувалася. Цінність освіти і поважне ставлення до вчителя суттєвим чином позначилися на вирішенні проблеми шкільної дисципліни – від учнів вимагали беззаперечного підкоряння вимогам педагога і виправдовували застосування до них тілесних покарань у випадку неслухняності [2, с. 31].

У XIV-XVI ст. в умовах панування релігійного виховання, за яке відповідала церква, проблема дисципліни вирішувалася в контексті виховання поваги до християнського віровчення, церковної і мирської влади.

Просвітники XV-XVII ст. (Ф. І. Карпов, І. С. Пересветов, І. Федоров, С. Полоцький, Є. Славінецький та ін.) не присвячували окремих праць питанню навчальної дисципліни, але розглядаючи проблеми навчання дітей, так або інакше їх торкалися. Слухняність дітей слід було домагатися позитивним прикладом дорослих, що є найбільш ефективним засобом, ніж словесне повчання [5].

За часи Петра I проблеми шкільної дисципліни вирішувалися у контексті дещо змінених вимог до юнаків, які віднині, окрім богослужняності і покірності владі, повинні були самовіддано служити вітчизні, а для цього їм потрібно було отримати відповідну підготовку в навчальних закладах. В таких умовах виправдовувалися примусові, навіть жорстокі міри по відношенню до порушників навчальної дисципліни.

Велику увагу проблемі навчальної дисципліни приділяв М. В. Ломоносов. Він вважав дисциплінованість найважливішою якістю особистості і тісно пов'язував успіх навчальної діяльності із дотриманням дисципліни [4, с. 160-161].

Наприкінці XVIII – початку XIX ст. дисципліна була пов'язана із зубрінням і покірністю владі, як головній чесноті. Нагляд за учбовим процесом і питанням дисципліни повинен був здійснюватись шляхом відвідування даних навчальних закладів і ознайомлення з донесеннями, які повинні були надавати педагоги [18, с. 221-222].

Серед педагогічних досліджень XIX ст., присвячених шкільній дисципліні, значне місце займають праці К. Д. Ушинського (1824-1870). Він піддавав критиці шкільні порядки, при яких дисципліна була заснована на «страху до вчителя, який роздає нагороди і покарання». Педагог зазначав, що такий страх призводить до непритаманного і шкідливого для дітей стану – нерухомості, «класна нудьга» і лицемірство. [19, с. 609]. К. Д. Ушинський виступав за школу, яка заснована на засадах розумності, релігійності і моральності. Тільки така школа здатна успішно виховувати дитину, розвивати її гарні почуття і нахили, вирішуючи водночас проблему дисципліни.

В радянській педагогіці 20-х – початку 30-х рр. XX ст. сформувалися різноманітні підходи до проблеми навчальної дисципліни. Представники радикального підходу (П. П. Блонський, К. М. Вентцель, М. А. Полянський, В. М. Шульгін, Л. Т. Шапіро) вважали, що будь-яке обговорення питань дисципліни є поверненням до педагогіки царської Росії. У дисципліні вони вбачали тільки засіб насилля над особистістю, придушення її свободи. Найменші спроби дисциплінувати дитину розглядалися як замах на його свободу [12, с. 75].

Проголошена В. Н. Шульгіним концепція «відмирання школи» заперечувала саму необхідність обговорення проблеми навчальної дисципліни. Педагог оголосив про необхідність переходу від «школи навчання – до школи громадської роботи», яка повинна була здійснюватися учнями поза стінами освітнього закладу (на фабриках, заводах, в полі і т.д.) [20].

Прихильники ідеї свідомої дисципліни (А. В. Луначарський, Н. К. Крупська, С. Т. Щацкій та ін.) вказували на її особисту і соціальну значущість. Вони підкреслювали неприпустимість муштри у навчальних закладах, закликали до виховання активної, самостійної особистості, яка свідомо працює на загальне благо. Найважливішими засобами виховання свідомої дисципліни проголошувалась суспільно-корисна праця та розвиток учнівського самоврядування [3, с. 39].

Методика навчання в школі 20-х років створювала сприятливі умови для виховання свідомої дисципліни. Широко застосовувався Дальтон-план і метод проєктів.

У жорсткій регламентації режиму виховання та навчання в 30-50-ті роки, без сумніву, позначився дух і спрямованість тоталітарних тенденцій. Дитина розглядалася як слухняний виконавець правил та постанов. Розробка дисциплінарних проблем в післявоєнні роки набула переважно психолого-педагогічний акцент з виділенням такого особистісного фактора, як дисциплінованість. У 60-80 р. XX в. виникає необхідність переосмислення понять «дисципліна» та «дисциплінованість» як моральних категорій; педагогічний досвід і

твори педагогів-новаторів вносять значний внесок у вирішення проблеми. Поділ понять «дисципліна» та «дисциплінованість» чітко прозвучало ще в працях А. С. Макаренка: «Дисциплінованою людиною ми маємо право назвати тільки ту людину, яка завжди, за будь-яких умов зможе обрати вірну поведінку, найбільш корисну для суспільства, і знайде в собі твердість дотримуватись цієї поведінки до кінця, не зважаючи на будь-які труднощі та неприємності» [7, с. 24]. Погоджуючись з думкою А. С. Макаренка про розмежування понять «дисципліна» та «дисциплінованість», Л. Є. Раскин відносить до дисциплінованості «працьовитість, культуру, ретельність і точність, звичку неухильно і суворо виконувати всякі розпорядження і приписи» [10].

У 70-ті р. ХХ в. в педагогічних роботах знову робиться спроба обґрунтувати сутність поняття «дисциплінованість». Раніше воно розглядалося вузько (як поведінкові категорія), висловлюючи розуміння особистого порядку і правил соціального гуртожитку. Тепер свідомо дисципліна стала розглядатися як складна інтегральна якість особистості, а виховання як рух від необхідної поведінки до вільного, як перетворення зовнішньої організації у внутрішній стимул, як перехід від зовнішніх залежностей до залежності поведінки від усвідомлених цілей, тобто до залежності дисциплінованої поведінки від моральних стимулів. Сутнісною характеристикою поняття «дисциплінованість» стала, на думку А. П. Андруніка, його гуманна спрямованість [1].

Найважливіші питання розвитку проблеми дисциплінованості та гуманізації виховання в 80-х р. ХХ в. розроблені в педагогічних працях В. О. Сухомлинського [15-17]. Він вважав, що дисциплінованість повинна розглядатися крізь призму людських стосунків, передумовою виховання дисциплінованості є повага до людини. Учений відкидає сформовані стереотипи сліпого підпорядкування учня кожній вимозі вчителя.

Особливо різко виступав В. О. Сухомлинський проти застосування в школі покарання як засобу встановлення дисципліни. В. О. Сухомлинський пориває зі сформованими на попередньому етапі розвитку уявленнями про учня як об'єкта та суб'єкта виховних впливів [8]. Виховання поряд з формуванням особистості, виховання як частина соціалізації, виховання, що враховує і спирається на процеси формального і неформального спілкування, – так представляв вчений педагогічний процес.

Таким чином, всі спроби висунути на перший план дисципліну як мету і результат виховного процесу, що відображають тоталітарні тенденції суспільного розвитку, закінчилися паралічем активності особистості і приводили до сумних наслідків. Сучасні проблеми виховання дисципліни можуть бути успішно вирішені в руслі гуманістичного підходу, що має глибокі традиції в слов'янській та радянській педагогіці, що спирається на демократичні суспільні сили. Сьогодні, як ніколи, викладач повинен навчитися бачити в студентів особистість, розуміти всю складність і багатогранність її структури, враховувати його вікові та індивідуальні особливості, виявляти у нього спадкові, набуті та зростаючі здібності й можливості, створювати максимально сприятливі умови для їх розвитку, розрізняти багатозначність його вчинків і дій, різноманітність почуттів, емоцій, мотивів.

Найважливішою умовою успіху виховання свідомої дисципліни буде розробка і здійснення колективами ЗВО системи поглядів на дисципліну, вимог до норм і правил дисциплінованої поведінки студентів в учбовому закладі, гуртожитку, на вулиці, в громадських місцях; вимог дисципліни праці під час занять, виконання різного роду лабораторних і практичних завдань, дисципліни в процесі виробничого навчання, виконання громадських обов'язків і завдань. Такі вимоги і погляди фіксуються у вигляді правил поведінки, правил внутрішнього розпорядку, інструкцій і інших документів, які набувають форми рекомендації або юридичних документів, обов'язкових для виконання усіма студентами.

Водночас, колективи ЗВО закладів організують усю навчальну та позанавчальну роботу зі студентами так, щоб у них на основі отриманих знань, сформованих поглядів і переконань вироблялися навички і звички дисциплінованої поведінки. Велику роль у вихованні свідомої дисципліни грає добре поставлена учбова робота в навчальному закладі. Однією з умов, сприяючих вихованню дисциплінованості у студентів, являється

узгодженість і єдність вимог усіх викладачів і керівництва навчального закладу по відношенню до студентів в процесі навчання: однаково високі вимоги до дисципліни на заняттях, етики стосунків між викладачами і студентами, – міжособистісних стосунків в колективах студентів, вимоги по виконанню завдань під час зайняття і самостійний домашній роботи і т. д. У сильних колективах, де добре організований учбово-виховний процес, набагато рідше з'являються конфлікти на ґрунті дисципліни студентів. У навчальних закладах широко поширені методи переконання: індивідуальна бесіда, особистий приклад педагога. Особливу групу представляють методи привчання, вироблення звичок: організаційні ігри, рольові ігри, виконання кейсів (наприклад вправи в техніці спілкування, розбір конфліктних ситуацій, створення ситуацій вибору), які можна проводити як під час викладання соціально-гуманітарних дисциплін так і фахових.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сучасний етап розвитку педагогічної науки в Україні характеризується інтенсивним пошуком нових способів підвищення якості підготовки фахівців. Зокрема, з аналізу досвіду особливостей формування дисциплінованості можна зазначити, що центральна тенденція еволюції дисциплінованості проявляється у формуванні дисциплінованості як якості особистості, що сприяє свідомому і добровільному прийняттю норм. Суттєвою характеристикою поняття «дисциплінованість» є його гуманістична спрямованість.

Формування дисциплінованості студентів передбачає орієнтовану і цілеспрямовану систему засобів по створенню умов для успішної адаптації та інтеграції людини в соціумі, для її саморозкриття, самовираження, самовиховання. Успішність виховання свідомої дисципліни у студентів залежить від узгодженості і єдності вимог усіх викладачів і керівництва навчального закладу по відношенню до студентів в процесі навчання: однаково високі вимоги до дисципліни на заняттях, етики стосунків між викладачами і студентами. Також, навчальна та позанавчальна робота зі студентами має бути організована таким чином, щоб у них на основі отриманих знань, сформованих поглядів і переконань вироблялися навички і звички дисциплінованої поведінки.

Список використаних джерел

1. Андруник А. П. Педагогические основы личностно-ориентированного воспитания дисциплинированности. Дис. ... канд. пед. наук: 20.01.06 / Перм. воен. ин-т ракет. войск, 2002. 201 с.
2. Зезина М. Р., Кошман Л. В., Шульгин В. С. История русской культуры: учеб. пособие для студентов вузов, обуч. по спец. «История». М.: Высшая школа, 1990. 244 с.
3. Крупская Н. К. Педагогические сочинения: в 6 т. Москва: Педагогика. Т. 3. 472 с.
4. Ломоносов М. В. О воспитании и образовании. М.: Педагогика, 1991. 344 с.
5. Лушников А. М. История педагогики: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Екатеринбург: Урал. гос. пед. ун-т, 1994. 368 с.
6. Лякишев В. П. Правовые основы укрепления воинской дисциплины и правопорядка. Ориентир, 2002. № 9. С. 52–55.
7. Макаренко А. С. Лекции о воспитании детей: Пед. соч. в 8 т. М.: Педагогика, 1984. Т. 4. 714 с.
8. Педагогика: Учеб. пособие / под ред. П. И. Пидкасистого. М.: Педагогическое общество России, 2008. 576 с.
9. Педагогическая энциклопедия: в 2 т. / под ред. И. А. Каирова, Ф. Н. Петрова. М.: Советская энциклопедия, 1968. Т. 1. 832 с.
10. Раскин Л. Е. Воспитание дисциплинированности. М.: Министерство образования РСФСР, 1946. 160 с.
11. Рогожникова Р. А. Теория и практика воспитания дисциплинированности школьников на основе ценностного отношения к человеку. Дис. ... докт. пед. наук: 13.00.06 / Пермь, 1998. 327 с.

12. Свободное воспитание и свободная школа: ежемес. журн. / ред. И. Горбунов-Посадов. М.: А. Н. Кокшин, 1918. № 1–3. С. 75.
13. Словарь по этике / под ред. А. А. Гусейнова, И. С. Коно. М.: Политиздат, 1989. 447 с.
14. Советский энциклопедический словарь. Второе издание. / Гл. ред. А. М. Прохоров. М.: Советская энциклопедия, 1983. 396 с.
15. Сухомлинский В. А. Верьте в человека. М.: Молодая Гвардия, 1960. 111 с.
16. Сухомлинский В. А. Потребность человека в человеке. М.: Сов. Россия, 1981. 161 с.
17. Сухомлинский В. А. Рождение гражданина. М.: Сов. Россия, 1971. 196 с.
18. Устав учебных заведений, подведомственных университетам. Хрестоматия по истории педагогики: пособие для педагогических училищ / сост. В. З. Смирнов. М.: Государственное учебно-педагогическое издательство министерства просвещения РСФСР, 1961. 600 с.
19. Ушинский К. Д. Избранные педагогические сочинения: в 2 т. М.: Педагогика, 1953. Т. 1. 334 с.
20. Шульгин В. Н. Педагогика переходной эпохи. На путях к новой школе, 1927. № 9. С. 11–12.

References

1. Andrunik, A.P. (2002). *Pedagogicheskie osnovy lichnostno-orientirovannogo vospitaniya disciplinirovannosti [Pedagogical bases of the personality-oriented education of discipline]*. Perm. Voen. in-t raket. vojsk [in Russian].
2. Zezina, M.R., Koshman, L.V., Shul'gin, V.S. (1990). *Istoriya russkoj kul'tury [History of Russian culture]*. Moscow: Vysshaya shkola [in Russian].
3. Krupskaya, N.K. *Pedagogicheskie sochineniya [Pedagogical works]*. Moscow: Pedagogika. T. 3. [in Russian].
4. Lomonosov, M.V. (1991). *O vospitanii i obrazovanii [About upbringing and education]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].
5. Lushnikov, A.M. (1994). *Istoriya pedagogiki [History of pedagogics]*. Ekaterinburg: Ural. gos. ped. un-t [in Russian].
6. Lyakishev, V.P. (2002). *Pravovye osnovy ukrepleniya vojskoj discipliny i pravoporyadka [Legal principles of strengthening of military discipline and law order]*. Orientir, № 9. 52-55 [in Russian].
7. Makarenko, A.S. (1984). *Lekcii o vospitanii detej [Lectures about upbringing of children]*. T. 4. Moscow: Pedagogika [in Russian].
8. Pedagogika. (2008). *[Pedagogics]*. Moscow: Pedagogicheskoe obshchestvo Rossii [in Russian].
9. *Pedagogicheskaya ehnciklopediya. (1968). [Pedagogical encyclopedia]*. Moscow: Sovetskaya ehnciklopediya. T. 1. [in Russian].
10. Raskin, L.E. (1946). *Vospitanie disciplinirovannosti [Discipline training]*. Moscow: Ministerstvo obrazovaniya RSFSR [in Russian].
11. Rogozhnikova, R.A. (1998). *Teoriya i praktika vospitaniya disciplinirovannosti shkol'nikov na osnove cennostnogo otnosheniya k cheloveku [Theory and practice of discipline training of schoolchildren on the basis of the valued attitude toward a man]*. Perm' [in Russian].
12. *Svobodnoe vospitanie i svobodnaya shkola. (1918). [Free upbringing and free school]*. № 1-3, 75 [in Russian].
13. *Slovar' po ehlike. (1989). [Dictionary on ethics]*. Moscow: Politizdat [in Russian].
14. *Sovetskij ehnciklopedicheskij slovar'. (1983). [Soviet encyclopaedic dictionary]*. Moscow [in Russian].
15. *Suhomlinskij, V.A. (1960). Ver'te v cheloveka [Belive in a man]*. Moscow: Molodaya Gvardiya [in Russian].

16. Suhomlinskij, V.A. (1981). Potrebnost' cheloveka v cheloveke [Man's need for man]. Moscow: Sov. Rossiya [in Russian].
17. Suhomlinskij, V.A. (1971). Rozhdenie grazhdanina [The birth of a citizen]. Moscow: Sov. Rossiya [in Russian].
18. Ustav uchebnyh zavedenij, podvedomstvennyh universitetam. (1961). [Statute of educational establishments, jurisdictional universities]. Moscow: Gosudarstvennoe uchebno – pedagogicheskoe izdatel'stvo ministerstva prosveshcheniya RSFSR [in Russian].
19. Ushinskij, K.D. (1953). Izbrannye pedagogicheskie sochineniya [Selected pedagogical works]. Moscow [in Russian].
20. Shul'gin, V.N. (1927). Pedagogika perekhodnoj ehpoi [Pedagogics of transitional epoch]. № 9, 11-12 [in Russian].

APALAT Hanna, Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Associate Professor of the Department of English Language and Methodology at the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University;

MAKSYMOVA Olha, Candidate of Pedagogic Sciences (Ph.D.), Lecturer at the Department of Languages and Humanities №2, Donetsk National Medical University.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FORMING STUDENTS' DISCIPLINE FOR THE PROFESSIONAL TRAINING EFFECTIVENESS

Abstract. *In the article it is defined that considering urgent necessity in the introduction of modern technologies in the teaching and educational process, one of the necessary prerequisites for it is forming of discipline of those who study. Independence and responsibility are features that constitute a disciplined character. The term "discipline" means a qualitative characteristic of an order, organization in a community, sphere of life that shows correspondence of people's behavior to the norms of law, moral or statute requirements of any organization. Discipline as the most significant element of a human culture characterizes a person's public conduct in different spheres of life. In pedagogics the term "discipline" implies an essential feature of a personality, characteristics of a personality. It can also refer to a certain state of conscience, feelings and conduct. Thus the main objective of the education system should be discipline forming and upbringing as the feature of a personality that helps to admit the rules knowingly and voluntary.*

In the article peculiarities of discipline forming are studied. The main characteristic feature of discipline is its humanistic purpose. Discipline can be defined as a movement from required pattern of behavior to the free one, as a movement from outward organization to its transformation into an inner stimulus. Forming of discipline involves task-oriented system of means aimed at creating certain conditions to enable a person's successful adaptation and integration into social life, his or her self-disclosure and self-expression. Consequently, discipline formation can be introduced as a process of production of inner mechanism of self-regulation with the help of which a person can control his or her actions and form his or her active moral position.

Forming of students' discipline involves oriented and purposeful system of facilities on conditioning for successful adaptation and integration of a person in society, for his self-disclosure, self-expression and self-education. Success of conscious discipline forming with students depends on high school staff's co-ordination and unity of requirements and guidance of educational establishment in relation to students in the process of training: equally high requirements to discipline in the class, ethics of relations between lecturers and students. Also curricular and extracurricular work with students should be organized to form skills and habits of the disciplined behavior on the base of obtained knowledge, formed viewpoints and persuasions.

Key words: *discipline; teaching and educational process; personality; humanization of upbringing; requirements; psychological and pedagogical treatment.*

*Одержано редакцією: 04.09.2019 р.
Прийнято до публікації: 13.09.2019 р.*